

Interviu cu scriitorul DAN LUNGU

realizat de Iulian Cătălui

Dan Lungu (născut în 1969 la Botoșani) este unul dintre cei mai apreciați și traduși scriitori români din noua generație, cărți ale sale fiind publicate în zece limbi: franceză, germană, italiană, spaniolă, poloneză, slovenă, maghiară, bulgară, greacă și turcă. Conferențiar la Catedra de Sociologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, a făcut studii postdoctorale la Sorbona și este redactor al revistei „Au Sud de l’Est” (Paris). În anul 1996, inițiază la Iași grupul literar „Grup 8”. Între 2001-2002 este redactorșef al revistei de cultură „Timpul”. În 2005, face parte din grupul de scriitori români invitați la „Les belles étrangères”, Franța, alături de autori ca: Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun ori Simona Popescu. Romanul de debut, *Raiul găinilor* (2004, ed. a II-a, 2007, ed. a III-a, 2010, Iași, Editura Polirom), a fost patru luni în topul vânzărilor editurii franceze „Jacqueline Chambon”, iar ediția germană a fost declarată, în decembrie 2007, cartea lunii în Germania. Cel de-al doilea roman, *Sunt o babă comunistă* (2007, Editura Polirom) se află în curs de adaptare cinematografică în regia lui Stere Gulea, iar versiunea franceză a cărții a fost dublu nominalizată la Premiile „Jean Monnet” (Franța, 2008). Tot la „Polirom” a publicat două cărți de proză scurtă: *Băieți de gașcă* (2005) și *Proză cu amănuntul* (ed. a II-a, 2008). I se montează piesele *Cu cuțitul la os* (Green Hours, Teatrul Luni,

2002), *Nuntă la parter* (spectacol-lectură la Teatrul „Odeon”, 2003; spectacol-lectură la Teatrul „Lucașfăru”, Iași, 2008). Piesa *Parcă așa se spune, nu?* a fost una dintre câștigătoarele Bursei de texte noi Dramafest, ediția 2008. Este distins cu Premiul Societății „Junimea” pentru activitatea literară pe 1993; Premiul Editurii Nemira pentru proza scurtă (1997); Premiul „USR”, Filiala Dobrogea, pentru debut în proză (1999); Premiul „Goethe Zentrum” pentru promovarea originalității, ca reprezentant al „Clubului 8” (2001); Premiul „USR”, Filiala Iași, pentru proză (2005); Premiul „Vasile Pogor” al Primăriei Municipiului Iași, pentru activitate literară (2007); a fost declarat Personalitatea culturală a anului (2009). Este membru al Uniunii Scriitorilor din România. Cel mai recent roman al lui Dan Lungu este *Cum să uiți o femeie* (2009, ed. a II-a, 2010, Editura Polirom), roman tradus deja în germană (la editura austriacă „Residenz”), în franceză (Editura „Actes Sud”) și în maghiară, iar în 2011 va fi tradus în bulgară (la Editura „Colibri”).

Iulian CĂTĂLUI: Cum și de ce ați ajuns să vă lansați romanul *Cum să uiți o femeie* la Brașov? A contat și faptul că Brașovul are o „școală de literatură” valoroasă (a fost denumită de mulți critici literari: „Grupul de la Brașov”: Gheorghe Crăciun, Alexandru Mușina, Andrei Bodiu, Caius

Dobrescu, Simona Popescu, dar și Romulus Bucur, Daniel Pișcu etc.) și a avut un rol semnificativ în rezistența anticomunistă sau a fost doar o campanie de lansare/promovare a cărților Editurii „Polirom”?

Dan LUNGU: Nu am venit dintr-un singur motiv, unul și numai unul, cum spun matematicienii. A contat, desigur, și faptul că Brașovul, ca oraș universitar, are o facultate bună de litere și o mișcare literară vie. Că îmi face plăcere să revăd vechi prieteni, cum sunt Caius Dobrescu, Andrei Bodiș sau Adrian Lăcătuș. Că am rude, din partea soției, la Brașov, că nu am mai fost aici de un car de ani și, de ce nu, că îmi face plăcere să merg cu domnul Silviu Lupescu la drum lung și să mai stăm de vorbă, fiindcă altfel nu prea apucăm. Apoi, Brașovul este orașul unde nu am mai făcut niciodată nicio lansare de carte, doar o lectură, cu ani în urmă, în drum spre Viena, împreună cu câțiva prieteni de la „Club 8”.

I.C.: Critica literară, sau o parte a ei, susține că romanul *Cum să uiți o femeie*, desfășurat pe două paliere ori susținut de două contraforturi narrative: un roman al iubirii prin confesiunile prin flash-back-uri ale personajului feminin Marga și un roman religios, să-i spunem, despre adventiști, este mai bun, mai valoros în partea despre „sectanți” și mai puțin reușit în segmentul romanului sau „prozei de dragoste”, cum a numit-o un critic literar. Dumneavoastră cum comentați aceste opinii?

D.L.: Mmm, ce să spun... mă puneți într-o situație delicată. În lumea literară românească nu se obișnuiește să dai replica la cronici literare. Nu știu de unde vine acest obicei, probabil dintr-un principiu al infailibilității criticului literar. Voi zice doar că dacă aș fi simțit „proza de dragoste”, cum o numiți, sub nivelul întregului, atunci nu aș mai fi publicat cartea. Apoi, dacă ar fi să descompunem cartea în „ingrediente”, cred că ar mai fi și alte lucruri de descoperit – de pildă, atmosfera în presa de provincie. Ca să nu mai spun că descompunerea în elemente componente are ceva artificial, este ca și cum, după ce ai preparat cacao cu lapte, încerci după aceea să separi laptele de praful de cacao. Iar în privința gustului de ansamblu, desigur, unii preferă mai mult lapte, alții mai multă cacao...

Apoi, aș remarca începutul întrebării dumneavoastră, „critica literară susține”. Cred că este o generalizare pripită. Cel puțin doi

critici, Bogdan Alexandru Stănescu în „Suplimentul de Cultură” și Daniel Cristea-Enache în Revista „22”, nu sunt de această părere, găsind tema dragostei dezvoltată convingător. Alți critici, cum ar fi Bianca Burța-Cernat, în „Observator Cultural”, și nu este singura, găsește virtuți segmentului religios, fără însă a spune că „partea de dragoste” este mai puțin reușită. Eu personal, cred că pentru cei mai puțin atenți, exotismul temei religioase a pus în umbră virtuțile stilistice ale restului cărții.

I.C.: Ați debutat cu o carte de poezie (*Muchii*), apoi ați scris o carte de proză scurtă (*Cheta la flegmă*), ați scris și teatru, nu mai vorbesc de sociologie, dar v-ați consacrat ca romancier, inclusiv prin traduceri în principalele limbi de circulație și cronici în revistele literare occidentale, favorabile. Vă simțiți mai confortabil ca om de litere sau ca sociolog?

D.L.: De vreme ce le fac pe amândouă cu pasiune, mă simt confortabil în ambele posturi. Numai din afară poate părea că există o incongruență între sociologie și literatură sau între omul de știință și artist, însă eu cred că, deși nu există o rețetă universal valabilă, se poate găsi un punct de echilibru între cele două.

I.C.: Acest „trend” favorabil literaturii române – mai ales în roman, în proză – în Occident (vezi și premiile obținute de Herta Müller – Premiul „Nobel” pentru Literatură în 2009 și Norman Manea – Prix „Médicis étranger” (2006), în Franța, pentru romanul *Întoarcerea huliganului*, chiar dacă cei doi scriitori fac parte din alte culturi și literaturi) se poate compara cu succesul extraordinar al filmelor românești din „Noul Val” sau „Noul Cinema” autohton – mari premii, succes de critică, chiar și de public? Există cu adevărat un „Nou Val” al prozei românești, susceptibil de a genera admirație și chiar „emulație”, să-i spunem, în Occident?

D.L.: Este greu de comparat impactul literaturii cu cel al filmului, căci funcționează după logici foarte diferite. La nivelul succesului de public, comparația este net în defavoarea literaturii (în general, nu numai a celei românești). La nivelul succesului de critică și al premiilor, cei doi autori pomeniți (la Herta Müller mai trebuie adăugat Premiul „Impac Dublin”, foarte prestigios) sunt la nivelul, dacă nu cumva peste prestigiul premiilor obținute de „Noul cinema românesc”, fiecare în domeniul său, evident. Problema este că tinerii cineaști români creează și produc în România, în timp ce scriitorii în discuție sunt plecați de multă vreme pe alte meleaguri. Dintre autorii care scriu în limba română și locuiesc aici, niciunul nu are succesele tinerilor cineaști români nici la public, nici ca premii. Cel puțin deocamdată. Printre cauzele unei oarecare inaderențe la spiritul și piața europene ale literaturii din România se numără o definiție prea estetizantă și restrictivă a literaturii, precum și un marketing cultural precar. Poate că acel „mizerabilism” din literatura anilor 1990, încurajat și promovat, ar fi putut avea soarta noului film românesc, cu care are afinități profunde.

În ce privește emulația, dacă nu putem vorbi de ea în cazul cinema-ului românesc, cu atât mai puțin putem vorbi în cazul literaturii. Dacă Estul va reuși să impună o nouă sensibilitate în

Interviu

literatura europeană, abia în acest context România își va putea găsi un loc. Altminteri, ea singură nu cred că este capabilă să impună o modă.

I.C.: Cel puțin două romane ale dvs., *Raiul găinilor* și *Sunt o babă comunistă!*, au ca temă, fundal, subiecte „societatea comunistă multilateral subdezvoltată”. Cum ați perceput-o ca adolescent, ca tânăr (la Revoluția sau Loviluția din 1989 aveți 20 de ani), există o anumită nostalgie după comunism, asemănător, să spunem, filmului german *Goodbye, Lenin!* sau, dimpotrivă, o ură, o furie față de ororile lui sau poate amândouă?

D.L.: Da, la Revoluția din 1989 aveam douăzeci de ani. Eram student în primul an, în primul semestru și am fost trimiși mai devreme în vacanță. Așadar, revoluția m-a prins la Botoșani. Când a izbucnit la București, am vrut să plec cu primul tren, să fiu acolo, să mi se dea o armă, să ajut cu ceva... M-am certat destul de rău cu ai mei care, dincolo de entuziasmul căderii regimului, gândeau ca niște părinți, cu prudență... În fine, eram frustrat că sunt, eram la Botoșani și nu în miezul evenimentelor. Îmi amintesc, în același timp, de starea de exaltare, de fericire, de frățietate cu cei din jur.

Nu am avut niciodată vreo nostalgie vizavi de comunism, pe nicio temă. Nu cad în capcana să cred că, dacă îmi amintesc cu duioșie de vreun fleac din casa părintească, sau dacă regret o anumită duminică din adolescență, asta are vreo legătură cu regimul politic în care trăiam atunci. Mai degrabă mă apucă revolta când mă gândesc la trecut.

I.C.: Cum apreciați literatura de rezistență împotriva comunismului, dacă are vreo valoare (literară, mai ales), inclusiv cea din Brașov (Ion Gavrilă-Ogoranu, despre care s-a făcut recent și un film, Ioan Victor Pica ș.a.), mai ales că aici am avut rezistența anticomunistă din Munții și Țara Făgărașului, Revolta din 1987 și Revoluția/Revolta populară din 1989?

D.L.: Nu cred că literatura de rezistență împotriva comunismului trebuie judecată (în primul rând) estetic. Nu am fi la obiect. Calitatea ei este una care ține de atitudine și de caracterul documentar. Cel puțin așa o citesc eu...

I.C.: În această ordine de idei, ați simțit cumva impulsul să vă despărțiți de tematica acelei societăți și să abordați alte subiecte, alte zone de interes?

D.L.: Încet-încet, proza mea se îndreaptă spre alte zone, deși nu exclud, sub cine știe ce imbold, vreo întoarcere la tema comunismului. Romanul *Cum să uiți o femeie* deja explorează altceva. Mi-am descoperit o sensibilitate narativă pentru minorități și pentru o vreme aș putea merge în această direcție... Redefinirea identității personale și colective în noul context este o altă temă care mă stimulează. Însă, dincolo de teme, cred că este important să găsec, să inventez forme narrative care să le exprime cât mai bine, aici e marea provocare.

I.C.: Care sunt modelele dvs. literare (sau maestrul, cum spunea un N. Breban), dar și sociologice? V-a ajutat cariera sau profesia de sociolog, există întrepătrunderi între literatură și sociologie, afectează ele valoarea operei literare și/sau sociologice, de pildă, în romanul *Sunt o babă comunistă!* ați pornit de la niște interviuri sociologice?

D.L.: Meșteșug am învățat de la Mircea Nedelciu, cu ocazia unor tabere de creație de dinainte de 1989. De modele literare mi-e greu să vorbesc, fiindcă, de-a lungul vremii, am făcut pasiune pentru diferiți autori, de la ruși la americani, de la francezi la austrieci ș.a.m.d., și de la fiecare am învățat câte ceva... În sociologie, am mare admirație pentru Max Weber, Norbert Elias, plus o falangă de sociologi americani din zona sociologiilor comprehensive... Nu cred că experiența de sociolog te face un scriitor mai bun sau mai slab. Pur și simplu, prin natura meseriei ai acces la o cantitate mai mare de „date brute”, dar asta este tot, ca scriitor funcționezi după o altă logică și poți folosi sau nu aceste date, dar simplul acces la ele nu îți garantează nimic.

I.C.: Ce opinie aveți despre scriitorii de la Brașov? Despre ceea ce se numește „Optzecism” și „Nouăzecism”? V-au influențat cumva în vreun fel

poeziile și romanele lui Alexandru Mușina, Gheorghe Crăciun, Romulus Bucur, Simona Popescu, Marius Oprea, Caius Dobrescu sau Andrei Bodiș?

D.L.: Urmăresc cu atenție ce se întâmplă la Brașov... Lăsând la o parte grupul celor deja consacrați, remarc o efervescență, când mai vizibilă, când mai ascunsă, și cred că ne pot veni multe surprize literare de aici. Dacă nu mă înșel, la Facultatea de Litere brașoveană este singurul master de „Creative Writing” din țară. Îmi place o asemenea deschidere. În ce mă privește, nu aș putea vorbi de o influență directă asupra mea a grupului brașovean. Eu am fost format în anii 1980 în acele tabere de care am mai pomenit, unde „profesori” erau Mircea Nedelciu, Mircea Cărtărescu, Petru Cimpoșu, Florin Iaru, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter și alții. „Brașovenii” și cu mine am avut cam aceeași „profesori”.

I.C.: Există o criză a literaturii sau a romanului contemporan din România și din Occident (de pildă, criticul Al. Matei scria că în Franța nu mai există mari scriitori de talia unor Céline, Camus, Malraux, Sartre, Robbe-Grillet, Butor), cum susțin unii critici literari mai prăpăstioși, mai fataliști, de exemplu, criticul Alex. Ștefănescu spunea că peste 50 de ani nu vom mai scrie în română, ci în engleză?

D.L.: În condițiile în care în Franța se publică între o mie și două mii de romane pe an, mi-e greu să vorbesc despre o criză a literaturii, a romanului... Mai degrabă, criza este în altă parte, în zona criteriilor după care definim literatura. Iar aceasta vine dintr-o criză a criteriilor dominante proprie post-modernismului, proprie lumii în care trăim, criză cu care trebuie să coabităm, inventând o nouă normalitate.

